

**UKRAINIAN–RUSSIAN RELATIONS (1991–2024)
IN THE DEFINITIONS OF HISTORICAL AND POLITICAL SCIENCE DISCOURSE**

Tetiana Shtaher*

Abstract

The article examines the transformation of Ukrainian–Russian relations between 1991 and 2024 through the conceptual framework of historical and political science discourse. This period is characterized by a shift from formal cooperation to open confrontation, culminating in Russia’s full-scale invasion of Ukraine in 2022. Particular attention is paid to information warfare as a central element of hybrid threats that define the contemporary stage of bilateral relations. It is interpreted not only as a tool for manipulating public consciousness but also as a mechanism for constructing an alternative reality in which war crimes are justified and expansionist policies legitimized.

The purpose of the study is to substantiate the essence and significance of the definitions used to describe the processes of information warfare and hybrid threats within the Ukrainian–Russian context. The methodological framework combines general scientific methods of analysis and synthesis, discourse analysis of historical and political narratives, and the use of Ukrainian legal acts together with international scholarly findings (notably the Erasmus+ WARN project). The article systematizes such concepts as hybrid warfare, information warfare, propaganda, disinformation, manipulation, astroturfing, bots, deepfake, and echo chambers, which reflect the new forms of influence characteristic of the digital age.

The scientific novelty lies in integrating historical–political approaches with information studies, thereby revealing the multidimensional nature of the ongoing conflict. For the first time, the conceptual apparatus of Ukrainian–Russian relations is presented as an integrated system encompassing technical (cyberattacks, cyber espionage), communicative (propaganda, bots, fake news), and ideological (instrumentalization of history, the Russian World, the Great Patriotic War) components. This approach explains the effectiveness of Russian information aggression while simultaneously outlining possible counter–strategies.

The conclusions emphasize that information warfare has become a decisive factor in the transformation of Ukrainian–Russian relations between 1991 and 2024. Its systemic and multi-level nature has enabled Russia to influence both domestic public opinion and international discourse. The practical significance of the study lies in applying the conceptual framework to develop state information policies, strengthen societal resilience to hybrid threats, and design Ukrainian counter–narratives. Future research should focus on analyzing international initiatives in the field of information security and incorporating Ukraine’s experience into the global context of countering information warfare.

Keywords: Ukrainian–Russian relations, information warfare, hybrid threats, propaganda, disinformation, Russian World, conceptual framework.

---

* PhD Candidate of the Faculty of Social and Linguistic Communications, Horlivka Institute for Foreign Languages of the State Higher Educational Institution «Donbas State Pedagogical University», Dnipro, Ukraine. E-mail: shtager-at@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1105-8238>

**УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКІ ВІДНОСИНИ (1991–2024 РР.)
У ДЕФІНІЦІЯХ ІСТОРИКО-ПОЛІТОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ**

Тетяна Штагер*

Анотація

У статті досліджено трансформацію українсько-російських відносин у 1991–2024 рр. крізь призму категоріального апарату історико-політологічного дискурсу. Наголошується, що цей період охоплює шлях від формального партнерства до відкритої конфронтації, кульмінацією якої стало повномасштабне вторгнення Російської Федерації 2022 року. Особливу увагу приділено інформаційній війні як центральному елементу гібридних загроз, що визначають сучасний етап міждержавних відносин. Вона трактується не лише як інструмент маніпуляції масовою свідомістю, а й як механізм конструювання альтернативної реальності, у якій виправдовуються воєнні злочини та легітимізується експансіоністська політика.

Метою дослідження є обґрунтування суті та значення використаних дефініцій, що описують процеси інформаційної війни й гібридних загроз у контексті українсько-російських відносин.

Методологічну основу становлять загальнонаукові підходи аналізу та синтезу, застосування дискурс-аналізу для вивчення історичних і політичних наративів, а також залучення матеріалів нормативної бази України й міжнародних наукових напрацювань (зокрема проекту Erasmus+ WARN). У роботі здійснено систематизацію понять «гібридна війна», «інформаційна війна», «пропаганда», «дезінформація», «маніпуляція», «астротурфінг», «боти», «дїпфейк», «луна-камери» й ін., що відображають новітні форми впливу.

Наукова новизна полягає в поєднанні історико-політологічного підходу з інформаційними студіями, що дозволяє розкрити багатовимірність сучасного конфлікту. Уперше категоріальний апарат українсько-російських відносин представлено як інтегровану систему, яка поєднує технічні (кібератаки, кібершпигунство), комунікаційні (пропаганда, боти, фейки) та ідеологічні (інструменталізація історії, «русскій мир», «Велика Вітчизняна війна») складові. Це дає змогу пояснити ефективність російської інформаційної агресії й одночасно окреслити стратегії протидії.

У висновках підкреслюється, що інформаційна війна стала визначальним чинником трансформації українсько-російських відносин у 1991–2024 рр. Її системність і багаторівневий характер забезпечили Росії можливість впливати як на внутрішню громадську думку, так і на міжнародний дискурс. Практична значущість результатів полягає у використанні категоріального апарату для розробки державної інформаційної політики, посилення суспільної стійкості до гібридних загроз і формування українських контрнاراتивів. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на аналіз міжнародних

---

* здобувачка вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня факультету соціальної та мовної комунікації Горлівського інституту іноземних мов Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет», Дніпро, Україна. E-mail: shtager-at@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1105-8238>

ініціатив у сфері інформаційної безпеки та інтеграцію досвіду України у глобальний контекст протидії інформаційним війнам.

Ключові слова: українсько-російські відносини, інформаційна війна, гібридні загрози, пропаганда, дезінформація, «руській мир», категоріальний апарат.

Цитування: Штагер, Т. (2025). Українсько-російські відносини (1991–2024 рр.) у дефініціях історико-політологічного дискурсу. *Консенсус*, 4, 67–75. <https://doi.org/10.3110/consensus/2025-04/067-075>

URL: <https://konsensus.net.ua/index.php/konsensus/article/view/201>

Постановка проблеми. Трансформація українсько-російських відносин у 1991–2024 рр. від формальної співпраці до відкритої конфронтації позначилася не лише геополітичними зрушеннями, але й якісно новим типом загроз. Ключовим чинником стала інформаційна війна, що, за оцінкою Е. Лукаса, «переносить війну у сферу свідомості та сприйняття»¹. Її вплив охоплює не тільки політичний вимір, а й культурний, ідентифікаційний та безпековий. Саме тому концептуалізація категоріального апарату, який описує ці процеси, є актуальним завданням сучасних історико-політологічних студій.

Наукова й практична значущість проблеми визначається потребою формування цілісних підходів до аналізу інформаційної війни як ядра гібридних загроз та вироблення інструментів протидії в умовах державотворення й міжнародної інтеграції України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення українсько-російських відносин у контексті інформаційної війни здійснюється у кількох напрямках. Вітчизняні науковці, зокрема В. Смолій, наголошують на потребі переосмислення категоріального апарату історичної науки у світлі нових викликів². Український інститут національної пам'яті системно досліджує інструменталізацію історії в практиках російської пропаганди, що підтверджують, зокрема, публікації І. Кромфа.

У міжнародному вимірі важливими є напрацювання в межах проекту Erasmus+ WARN, де укладено «Глосарій гібридних загроз» із сучасними дефініціями інформаційних операцій та цифрових маніпуляцій³. Іноземні дослідники – Е. Лукас⁴, Е. Вілсон⁵, М. Ван Херпен⁶, П. Померанцев⁷ – розглядають інформаційну

¹ Lucas Edward. *The New Cold War: Putin's Russia and the Threat to the West*. Revised edition. London: Bloomsbury Publishing, 2014. P. 19.

² Енциклопедія історії України: Т. 6. / Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін.; НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наукова думка, 2009. 790 с.

³ *Глосарій з гібридних загроз* / Erasmus + project WARN «Academic Response to Hybrid Threats». 2024. 203 с.

⁴ Lucas Edward. *The New Cold War...*

⁵ Wilson Andrew. *Ukraine Crisis: What It Means for the West*. New Haven: Yale University Press, 2014.

⁶ Van Herpen Marcel H. *Putin's Propaganda Machine: Soft Power and Russian Foreign Policy*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2016.

війну як ключовий елемент гібридних конфліктів. Попри наявність літератури, залишається недостатньо розробленим питання комплексного узгодження дефініцій у межах історико-політологічного дискурсу, а також інтеграції технічних, комунікаційних та ідеологічних аспектів інформаційної агресії.

Метою статті є аналіз категоріального апарату дослідження українсько-російських відносин у контексті інформаційної війни (1991-2024) та визначення його значення для розуміння природи сучасного конфлікту. Стаття підготовлена в межах дисертаційного проекту, присвяченого комплексному вивченню трансформації українсько-російських відносин і ролі інформаційних стратегій у формуванні національної ідентичності України».

Завдання полягають у:

- аналізі нормативної та історіографічної бази дослідження;
- виокремленні та концептуалізації ключових дефініцій («інформаційна війна», «гібридна війна», «пропаганда», «астротурфінг», «боти», «дівфейк» тощо);
- виявленні взаємозв'язку між категоріями технічного, комунікаційного та ідеологічного рівнів;
- окресленні наукової новизни та практичного значення категоріального апарату для аналізу сучасних українсько-російських відносин.

Методологічною базою статті є поєднання загальнонаукових підходів та спеціальних методів, які забезпечують комплексність і міждисциплінарність аналізу. Використано методи історичного та політологічного аналізу для осмислення трансформації українсько-російських відносин, порівняльний метод для зіставлення офіційних нарративів і практик різних періодів, дискурс-аналіз для виявлення смислових конструктів у пропагандистських матеріалах і нарративних побудовах.

Окрему роль відіграє категоріально-понятійний аналіз, що дозволив систематизувати дефініції, використані в історико-політологічному дискурсі, та адаптувати їх до специфіки сучасної інформаційної війни. Поєднання історичного та медіазнавчого підходів забезпечує розкриття як еволюції концептів («Велика Вітчизняна війна», «руський мир», «державність»), так і новітніх явищ («астротурфінг», «боти», «дівфейк»), що характеризують інформаційний вимір гібридних загроз.

Нормативне підґрунтя дослідження формують акти Верховної Ради України та законодавчі документи, що визначають державну політику у сфері пам'яті та інформаційної безпеки. Передусім це Закон від 21.08.2025 року «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу», який закріплює правові механізми формування національної ідентичності та протидії зовнішнім маніпуляціям із минулим⁸. Не менш ваговою є Постанова Верховної Ради України

⁷ Pomerantsev Peter. *Nothing Is True and Everything Is Possible: The Surreal Heart of the New Russia*. London: Faber & Faber, 2014.

⁸ Закон України від 21 серпня 2025 р. № 4579-IX «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4579-20#Text> (дата звернення: 25.02.2025).

від 02.05.2023 р. № 3078-IX «Про використання політичним режимом російської федерації ідеології рашизму, засудження засад і практик рашизму як тоталітарних і людиноненависницьких»⁹. Її ухвалення заклало політико-правові підвалини для офіційної інтерпретації ідеології РФ та створило інструмент її міжнародної делегітимації.

Важливим джерелом для аналізу інструменталізації історії стала діяльність Українського інституту національної пам'яті. Зокрема, у статті І. Кромфа «Як путінський режим використовує міф про «Велику Вітчизняну війну» розкрито механізми трансформації радянського культу Перемоги у фундамент сучасної ідеології «руського миру» та легітимацію російської агресії¹⁰.

Значний внесок у формування понятійної бази зробив міжнародний проєкт Erasmus+ «Academic Response to Hybrid Threats» (2019–2024). У його межах укладено «Глосарій гібридних загроз», який систематизував як традиційні дефініції, так і новітні терміни («інформаційна маніпуляція», «астротурфінг», «боти», «луна-камери», «дїпфейк» тощо)¹¹. Ці категорії безпосередньо корелюють із сучасними викликами та дозволяють деталізувати інформаційні механізми агресії у цифрову добу.

Таким чином, нормативна база та результати міжнародних проєктів утворюють концептуальне підґрунтя дослідження, поєднуючи національний і міжнародний рівні осмислення гібридних загроз.

Виклад основного матеріалу. Категоріальний апарат у історичних дослідженнях виконує функцію концептуального каркасу, що структурує об'єкт і предмет аналізу, забезпечуючи наукову строгість і системність висновків. Доктор історичних наук, професор Л.П. Нагорна наголошує: «Категорії мають бути не лише відображенням історичної реальності, а й інструментом її інтерпретації в контексті сучасних викликів»¹².

У традиційній історіографії поняття на кшталт «війна» чи «державність» мали чітко визначені межі. Проте в умовах гібридних конфліктів, як зазначає професор Інституту глобальних питань Лондонської школи економіки П. Померанцев, «інформаційні операції розмивають ці межі, вимагаючи перегляду категоріального апарату з урахуванням технологічних і соціальних трансформацій»¹³.

⁹ Постанова Верховної Ради України від 2 травня 2023 р. № 3078-IX «Про використання політичним режимом російської федерації ідеології рашизму, засудження засад і практик рашизму як тоталітарних і людиноненависницьких». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3078-20/conv#Text> (дата звернення: 25.02.2025).

¹⁰ Кромф І. *Як путінський режим використовує міф про «Велику Вітчизняну»*. Український інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/rosiysko-ukrayinska-viyna-istorychnyy-kontekst/yak-putinskyv-rezhym-vvkorystovuye-mif-pro-velyku-vitchyznyanu-viynu-v-agresiyi-protv-ukrayiny> (дата звернення: 05.05.2025).

¹¹ *Глосарій з гібридних загроз* / Erasmus + project WARN «Academic Response to Hybrid Threats». 2024. 203 с.

¹² *Історична культура: концепт, інформаційний ресурс, рефлексивний потенціал* / Л.П. Нагорна. Київ: ППІЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2014. С. 36.

¹³ Pomerantsev Peter. *Nothing Is True and Everything Is Possible...* P. 67.

Дослідження українсько-російських відносин у 1991–2024 рр. потребує міждисциплінарного синтезу, що інтегрує історичний аналіз із політологічними та медіазнавчими підходами. Сучасні теоретики гібридних воєн, зокрема Е. Лукас і Е. Вілсон, підкреслюють необхідність адаптації категорій до реалій інформаційного суспільства, де «сприйняття подій стає важливішим за самі події»¹⁴. У цьому контексті категоріальний апарат має включати як традиційні історичні поняття, так і терміни, що відображають специфіку інформаційної війни, ідеологічних конструкцій і цифрових технологій.

Теоретична новизна такого підходу полягає у поєднанні історичного дискурсу з аналізом інформаційних процесів, що дозволяє розкрити багатогранність сучасного конфлікту та його вплив на державотворення.

Ключові дефініції. Інформаційна війна – систематична діяльність із маніпулювання інформаційними потоками для досягнення стратегічних цілей у політичній, соціальній чи військовій сферах. За Марселем Х. Ван Херпеном це «війна за умі, що використовує інформаційні технології як основну зброю»¹⁵. У російсько-українських відносинах інформаційна війна набула особливого значення з 2014 р., охоплюючи пропаганду, дезінформацію й кібератаки. Гібридна війна – комплексний тип конфлікту, що інтегрує традиційні військові дії з невійськовими методами: інформаційними операціями, економічним тиском і кібернетичними атаками. НАТО визначає її як «асиметричний підхід, що поєднує явні й приховані дії»¹⁶.

Пропаганда – систематичне поширення інформації з метою формування громадської думки. За П. Померанцевим, сучасна пропаганда «не переконує, а дезорієнтує, створюючи хаос у сприйнятті реальності»¹⁷.

Астротурфінг – імітація громадської підтримки через фіктивні акаунти й організації¹⁸.

Боти – автоматизовані суб'єкти, що поширюють інформаційні повідомлення та здійснюють кібератаки¹⁹.

Дезінформація – навмисне поширення неправдивих даних. За С. Плохієм, вона є «інструментом створення паралельної історії»²⁰.

Кібератаки – дії проти інформаційної інфраструктури з метою її порушення²¹.

Кібершпиунство – прихований збір даних для стратегічних цілей²².

¹⁴ Lucas Edward. *The New Cold War...* P. 23.

¹⁵ Van Herpen Marcel H. *Putin's Propaganda Machine...* P. 34.

¹⁶ NATO Strategic Communications Centre of Excellence. *Hybrid Warfare: New Threats, Complexity and Trust*. Brussels: NATO Strategic Communications, 2010.

¹⁷ Pomerantsev Peter. *Nothing Is True and Everything Is Possible...*

¹⁸ *Глобаліт з гібридних загроз* / Erasmus + project WARN «Academic Response to Hybrid Threats». 2024. 203 с.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Плохій С. *Брама Європи: історія України від скіфських воєн до незалежності*. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. С. 312.

²¹ Wilson Andrew. *Ukraine Crisis: What It Means for the West*. New Haven: Yale University Press, 2014.

²² Lucas Edward. *The New Cold War...* P. 156.

Діпфейк – штучно згенерований, візуально правдоподібний фейковий контент²³.

Історичний наратив – сконструйована інтерпретація минулого для легітимації сучасних дій. Прикладом є стаття В. Путіна «Про історичну єдність росіян і українців»²⁴.

Національна ідентичність – комплекс уявлень нації про себе, що формуються через історичний досвід і культурні цінності²⁵.

«Русській мир» – ідеологічна доктрина, яка поєднує політичні та релігійні мотиви, легітимізуючи експансію РФ²⁶.

Громадська думка – соціальні уявлення, які формуються медіа та пропагандою²⁷.

Соціальні мережі – цифрові платформи поширення інформації²⁸.

Луна-камери – замкнуті групи з гомогенними уявленнями²⁹.

Маніпуляція – прихований вплив на свідомість шляхом спотворення фактів³⁰.

Фейки – сфабриковані повідомлення, що видаються за достовірні. Інструменталізація історії – використання історичних подій як засобу політичного впливу³¹.

«Велика Вітчизняна війна» – радянський і пострадянський ідеологічний конструкт, що став ключовим у російській пропаганді³².

Аналіз взаємозв'язків понять. Інформаційна війна становить концептуальний стрижень гібридних загроз, інтегруючи кілька рівнів:

– технологічний – кібератаки та кібершпиунство забезпечують технічну інфраструктуру агресії;

– комунікаційний – астротурфінг, бото-мережі, діпфейки й луна-камери створюють середовище контрольованої дезінформації;

– ідеологічний – інструменталізація історії, міф «Великої Вітчизняної війни» та концепт «русского миру» легітимізують політику агресії, підтриману Російською православною церквою.

Взаємодія цих складових формує синергію: технологічні засоби забезпечують масштабність поширення, комунікаційні – емоційний вплив, а ідеологічні –

---

²³ Глосарій з гібридних загроз...

²⁴ Путін В. *Про історичну єдність росіян і українців*. 2021. URL: <http://kremlin.ru/events/president/news/66182> (дата звернення: 10.12.2024).

²⁵ Грицак Я. *Напис історії України: формування модерної нації*. Київ: Yakaboo Publishing, 2019. С. 178.

²⁶ Wilson Andrew. *Ukraine Crisis: What It Means for the West*. New Haven: Yale University Press, 2014.

²⁷ Київський міжнародний інститут соціології (КМІС). *Суспільні настрої в Україні, 2022*. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1131&page=4&v=2022> (дата звернення: 15.02.2025).

²⁸ *Disinformation Review*. EUvsDisinfo, 2022. URL: <https://euvsdisinfo.eu/ua/disinfo-2022-%d1%80%do%be%do%ba%d1%83/> (дата звернення: 20.02.2025).

²⁹ Глосарій з гібридних загроз...

³⁰ Van Herpen Marcel H. *Putin's Propaganda Machine...*

³¹ Плехій С. *Брама Європи...* С. 345.

³² Глосарій з гібридних загроз...

історико-культурне підґрунття. Це дає можливість РФ створювати альтернативну реальність, у якій «боротьба з нацизмом» чи «історична єдність» виправдовують воєнні злочини.

Якщо в 1991–2013 рр. інформаційні впливи були переважно латентними (зокрема, під час виборчих кампаній 2004 р.), то з 2014 р. вони набули системного характеру, а у 2022 р. стали невід’ємним компонентом повномасштабної агресії.

Таким чином, категоріальний апарат дослідження українсько-російських відносин у контексті інформаційної війни поєднує традиційні історичні поняття та новітні дефініції, що виникли внаслідок технологічних і комунікаційних трансформацій. Інтеграція цих категорій дозволяє не лише описати явища, але й пояснити механізми їхнього функціонування в умовах гібридної агресії. Такий підхід створює підґрунття для формування цілісної інтерпретації сучасного конфлікту, у якій взаємодія ідеологічних, інформаційних і технологічних чинників розкриває природу російсько-української війни як багатовимірного феномену.

Висновки. Проведений аналіз засвідчує, що категоріальний апарат, застосований для аналізу українсько-російських відносин, вимагає суттєвого оновлення з огляду на специфіку гібридних і інформаційних загроз. Традиційні для історичної науки поняття не втрачають своєї евристичної цінності, проте вони потребують інтеграції з новітніми дефініціями, що виникли у сфері медіадосліджень та інформаційної безпеки. Саме таке розширення понятійного поля дозволяє адекватно описати складність сучасного конфлікту.

У центрі дослідження опиняються категорії «інформаційна війна», «гібридна війна», «пропаганда», а також новітні явища на кшталт «астротурфіngu», «кібератак» чи «дїпфейків». Вони виступають не лише як описові терміни, але й як аналітичні інструменти, що розкривають логіку і структуру агресивних дій проти України. Завдяки їм стає зрозуміло, як поєднання технологічних, комунікаційних і психологічних факторів формує цілісний простір інформаційного протистояння.

Важливим аспектом дослідження є виявлення взаємозв’язків між цими поняттями. Розгляд інформаційної війни у багатовимірному ключі показує, що вона не обмежується медійними кампаніями чи маніпуляціями громадською думкою. Натомість це явище поєднує технічні інструменти кібератак, комунікаційні технології розповсюдження меседжів і ідеологічні наративи, що забезпечують довгострокову легітимацію агресії. Такий синтез пояснює її стійкість і масштабність у сучасному світі.

Особливе місце у цій системі посідає інструменталізація історії. Застосування міфу про «Велику Вітчизняну війну» або концепту «руського миру» створює ідеологічне підґрунття для агресії та забезпечує її моральне виправдання у свідомості цільових аудиторій. Це свідчить про глибинний зв’язок між інформаційними технологіями та політичними інтерпретаціями минулого, який перетворює історію на знаряддя війни.

Динаміка розвитку інформаційної війни проти України демонструє її еволюцію: від латентного періоду 1990-х – початку 2010-х рр. до системного характеру з 2014 року та масштабного, тотального застосування після 2022 року. Така ескалація підтверджує центральне значення інформаційного чинника у сучасних конфліктах і засвідчує, що воєнні дії неможливо зрозуміти без урахування інформаційного виміру.

Зрештою, поєднання історичного та політологічного підходів із сучасними поняттями, запозиченими з галузі інформаційних технологій та медіазнавства, дає змогу сформуванню цілісної інтерпретації війни нового типу. Це підґрунтя відкриває перспективи для подальших міждисциплінарних досліджень, які здатні глибше розкрити природу гібридних загроз і виробити більш ефективні механізми їхнього подолання.

REFERENCES

- Hrytsak, Y. (2019). *Narys istorii Ukrainy: formuvannia modernoi natsii* [Outline of the history of Ukraine: Formation of a modern nation]. Kyiv: Yakaboo Publishing. [in Ukrainian].
- Hlosariy z hybrydnykh zahroz (2024). *Hlosariy z hybrydnykh zahroz* [Glossary on hybrid threats]. Erasmus + project WARN «Academic Response to Hybrid Threats». [in Ukrainian].
- Kromf, I. (n.d.). *Yak putynskiy rezhyim vykorystovuye mif pro «Velyku Vitchyznyanu»* [How Putin's regime uses the myth of the «Great Patriotic War»]. Ukrainyskiy instytut natsionalnoi pamiaty. Retrieved from <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/rosiysko-ukrayinska-viy-na-istorychnyy-kontekst/yak-putynskyy-rezhym-vykorystovuye-mif-pro-velyku-vitchyznyanu-viyu-v-agresiyi-proty-ukrayiny> [in Ukrainian].
- Lucas, E. (2014). *The New Cold War: Putin's Russia and the Threat to the West* (Revised edition). London: Bloomsbury Publishing. [in English].
- Nahorna, L.P. (2014). *Istorychna kultura: kontsept, informatsiyni resurs, refleksiynyi potentsial* [Historical culture: concept, information resource, reflexive potential]. Kyiv: IPIEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy. [in Ukrainian].
- NATO Strategic Communications Centre of Excellence (2010). *Hybrid Warfare: New Threats, Complexity and Trust*. Brussels: NATO Strategic Communications. [in English].
- Plokhyy, S. (2016). *Brama Yevropy: istoriia Ukrainy vid skifskyykh voien do nezalezhnosti* [The Gates of Europe: A History of Ukraine from the Scythian Wars to Independence]. Kharkiv: KSD. [in Ukrainian].
- Pomerantsev, P. (2014). *Nothing Is True and Everything Is Possible: The Surreal Heart of the New Russia*. London: Faber & Faber. [in English].
- Smoliy, V.A. (Ed.). (2009). *Entsyklopediia istorii Ukrainy: T. 6. La-Mi* [Encyclopedia of the History of Ukraine: Vol. 6. La-Mi]. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
- Subtel'nyy, O. (1993). *Ukraina: istoriia* [Ukraine: A History]. Kyiv: Lybid. [in Ukrainian].
- Van Herpen, M.H. (2016). *Putin's Propaganda Machine: Soft Power and Russian Foreign Policy*. Lanham: Rowman & Littlefield. [in English].
- Wilson, A. (2014). *Ukraine Crisis: What It Means for the West*. New Haven: Yale University Press. [in English].